

ArtHist 2015

Umění v prostoru / Prostor v umění

Mezinárodní konference studentů doktorských studijních programů
International Scientific Conference for Ph.D. Students

6. - 7. května 2015

6th - 7th May 2015

Program konference | Conference Program

Filozofická
fakulta
Univerzita Palackého
v Olomouci

STUΔRT

PROPAMÁTKY
INTERNETOVÝ PORTÁL

8.30 – 9.00 Registrace účastníků | Registration of Participants

9.00 – 9.10 Zahájení konference | Introductory Speech

9.10 – 10.25 **I. Zbožnost a reprezentace v prostoru | Devotion and Representation in Space**

9.10 – 9.30

Hana Runčíková (Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta)

Semper ad pedes eius. K zobrazování Máří Magdaleny ve středověkém umění

Ve středověkém umění bývá sv. Maří Magdalena až nápadně často znázorňována v blízkosti Kristových chodidel, a to ve scénách tematicky spojených s veřejným působením a utrpením Krista. Ve svém příspěvku se budu věnovat právě tomuto motivu, jeho významu a širším souvislostem. Na základě studia písemných pramenů (Nový zákon, apokryfní texty, mystické traktáty, zvláště *Meditationes vitae Christi* apod.) a jejich srovnání s obrazovým materiálem se pokusím zjistit, zda lze východiska daného motivu hledat v textových předlohách, či nikoli. Dále budu věnovat pozornost významové rovině zobrazení světice u Kristových nohou, pojetí světice coby exempla kajícího se hříšníka a projevům zbožnosti ve středověku, zejména účt ke Kristovým ranám. V závěru příspěvku by mělo být možné přinejmenším zčásti zodpovědět otázky, zda umístění sv. Maří Magdaleny v blízkosti Kristových chodidel má vypovídající hodnotu, zda jej lze chápat jako charakteristický prvek (podobně jako atribut), a pokud ano, zda je možné využít tohoto motivu, coby identifikačního klíče k určení postavy sv. Maří Magdaleny ve scénách, v nichž své běžné atributy postrádá.

9.30 – 9.50

Miroslav Smaha (Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta)

Ordo ad coronandum regem Boemorum v katedrále sv. Víta na Pražském hradě

Řád korunovace českého krále, jehož autorem je český král a římský císař Karel IV. (korunován 2. září 1347), se stal významnou součástí Karlovy ideové koncepce upevnění politického postavení Českého království a posílení jeho autonomie ve středověké Evropě. Stěžejní část obřadu se odehrávala na Pražském hradě v tehdy ještě románské bazilice sv. Víta, neboť gotická katedrála se začala stavět teprve před třemi roky. Pravděpodobně pro tuto příležitost dal Karel sepsat nový řád korunovace *Ordo ad coronandum regem Boemorum*. Nešlo o zcela nový obřad, nýbrž o doplnění původního korunovačního řádu Přemyslovců, silně inspirovaného říšskou korunovací, částmi z francouzské korunovace. Pro tuto posvátnou liturgii, v jejíž průběhu se panovník proměnil v pomazaného Páně a zástupce Krista na zemi, měla stavba gotické katedrály závažný význam. Slavnostním vstupem panovníka se stal jižní portikus – Porta aurea. Jeho kroky dále vedly k oltáři sv. Kříže a k hrobu českého patrona a strážce královské koruny v kapli sv. Václava. Severním portálem panovník nakonec vstoupil do chóru Panny Marie.

9.50 – 10.10

Barbora Holečková (Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta)

Prostor pro šíření italianismů v Uhrách v první polovině 14. století s ohledem na tentýž jev v zemích Koruny české

Příspěvek se zabývá okolnostmi, za kterých mohlo docházet k navazování uměleckých kontaktů na italská umělecká centra ve středověkých Uhrách v 1. polovině 14. století, jaké faktory hrály v tomto procesu roli a které skutečnosti patrně napomáhaly v jejich šíření. V uherských zemích lze z počátku 14. století uvažovat o působení vlivu neapolského umění, které v tomto směru hrálo roli nejspíše v prvních letech vlády krále Karla I. Roberta z Anjou, zejména v druhé polovině jeho vlády lze však sledovat působení uměleckých vlivů ze střední a severní Itálie, tedy z míst působnosti významných italských univerzit, které byly hojně navštěvovány ze strany jak uherských, tak českých studentů. Ti se po ukončení studia podíleli na vytváření domácí vzdělané vrstvy obyvatelstva, která měla vliv na formování dobového vkusu a jsou tedy možnými nepřímými šířiteli těchto jevů.

Ve vedlejší linii se příspěvek dotkne rovněž situace šíření italianismů v českých zemích a pokusí se o srovnání situace v obou zmíněných zemích. Důraz bude kladen především na strukturu sítě sociálních kontaktů, které hrály a doposud hrají značnou roli v šíření nových myšlenek, slohových proudů a aktuálních tendencí.

10.10 – 10.25 Diskuze | Discussion

10.25 – 10.40 Přestávka | Break

10.40 – 12.20 **II. Idenita architektury a sochy v prostoru | Identity of Architecture and Sculpture in Space**

10.40 – 11.00

Roman Barczyński (University of Wrocław, Faculty of History and Pedagogical)

Silesian Cistercians Architecture in the 16th and in the First Half of the 17th Centuries

The lecture will be devoted to the Silesian Cistercians architecture in the sixteenth and in the first half of seventeenth centuries. There will be presented the following aspects: Historical description of Cistercians architecture in general. The function of each space in the Cistercians architecture. Presentation of sacred objects created at the request of the Cistercians abbots of Silesia in the sixteenth and the first half of seventeenth centuries. Presentation of the important facts in the time frame 1500-1650 in the context of historical, political, religious, economic and cultural life. An attempt of the answer to a question will be made what was changed over the centuries in the architecture of Cistercian? There will be considered a subject of the definition of architecture in the space and the space in sacred and monastic architecture. The perception of the form and the architectural structure both from the outside and inside the objects. Architectural detail, special features (decoration items, ornaments, figures, etc.). The tradition in the architecture of Cistercians. The symbolism, the contents, the transcendence and the mysticism in Cistercians architecture. Summary and conclusions.

11.00 – 11.20

Zuzana Ludiková (Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta)

Sobášny palác v Bytči

Sobášny palác v Bytči je všeobecně přijímaný za jednu z nejvýznamnějších staveb v Uhorsku z období raného novověku. Pozornost vzbuzuje jednak klíčovými postavením jeho objednatelů a jednak specifickou funkcí budovy. Okolnosti vzniku neboli známe.

Samotný účel objektu je uvedený v dobovém zápise umístěném nad hlavním vstupem: „Pre svadobnú slávnosť svojich dcér, ak ich Pán Boh bude chcieť tak dlho živiť, dal tento palác z otcovskej lásky postaviť roku Pána 1601 urodzený a veľkomožný pán Juraj Thurzo, pohárik a radca jeho svätého cisárskeho velenstva.“

Juraj Turzo sa mohol nechať inšpirovať pražským Belvedérom, arkádovými vilami vo Viedni a v Innsbrucku či preslávaným miestom stretaní aristokracie akou bola Loggetta v Benátkach.

Zmyslom zdanlivého vyčlenenia spoločenskej miestnosti Sobášneho paláca z priestorov Bytčianskeho zámku bolo vniesť nový význam samotnému priestoru. Hoci ho objednávatel proklamoval miestom pre zábavu, v skutočnosti sa stávalo prvoradou scénou spoločenského a politického života.

11.20 – 11.40

Monika Brenišinová (Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta)

Architektura konverze a její význam v procesu dobývání a kolonizace Nového Španělska

Příspěvek se zabývá architekturou konverze Nového Španělska 16. století. Soustředí se nejenom na představení této unikátní klášterní architektury, ale také jejich jednotlivých prvků (otevřená kaple, procesní kaple či atriový kříž), jakož i výtvarné výzdoby a ikonografického programu. Cílem referátu je tuto architekturu a její uměleckou výzdobu představit a interpretovat z hlediska konverze nativních obyvatel Ameriky. Metodologie příspěvku vychází z antropologie a teorie umění, konkrétně čerpá z ikonologie E. Panofského a ze sémiotického pojetí kultury C. Geertze či z konceptů „přechodového rituálu“ A. van Gennepa a liminality a communitas V. Turnera. Základem analýzy je fotografický materiál, který byl pořízen v Mexiku v roce 2013 v průběhu terénního výzkumu financovaného za podpory mexické vlády. Dosavadní výsledky ukázaly, že klášterní architektura Nového světa se ve spojitosti s křesťanskou liturgií staly součástí přechodového rituálu, jehož cílem bylo, aby Indiáni přijali nový západní obraz světa a s ním spojený kult v podobě křesťanské víry, a začlenit je tak do rodící se koloniální společnosti Nového Španělska.

11.40 – 12.00 **Pavla Hlušíčková** (Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta)
„Lamore che io tengo alla Patria mia...“ bronzová socha Herkula od Antonia Campiho v prostoru hlavního náměstí v Cremoně
Antonio Campi (1523–1587), malíř, sochař, architekt, kartograf a spisovatel se na lombardské výtvarné scéně začal prosazovat od roku 1546, kdy se datuje jeho první dílo zobrazující Svatou rodinu se sv. Jeronýmem a prosebníkem. Až do své smrti v roce 1587 formoval výtvarný projev nejen v Cremoně, svém rodném městě, ale také na mnoha místech po celé Lombardii a Emilii Romagni.

Ve své době byl velmi výtvarným výtvarníkem – pracoval pro Karla Boromejského, pro církevní řády, pro přední šlechtické rody. Jeho tvorba byla rozsáhlejší, než si dnes dokážeme představit. Tuto skutečnost konstatujeme na základě komentářů v cremonských a milánských průvodcích počínaje 17. stoletím, jež citují Antoniovu práci, které dnes můžeme prohlásit za ztracené.

K takovým zakázkám se řadí rovněž bronzová socha Herkula pro cremonské náměstí, jež se do dnešních dnů nedochovala. Je doloženo, že alespoň její model byl realizován – v roce 1574 prezentoval Campi svůj návrh sochy cremonské městské radě. Příspěvek si klade za cíl objasnit okolnosti vzniku Antoniovu sochy, na základě malířovy tvorby analyzovat její možnou podobu, věnovat se její funkci a účelu a komentovat zasazení do prostoru cremonského náměstí.

12.00 – 12.20 **Diskuze | Discussion**

12.20 – 13.30 **Oběd | Lunch**

13.30 – 15.05 **III. Socha v chrámu a v krajině | Sculpture in the Church and in the Countryside**

13.30 – 13.50 **Jan Ivanega** (Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta)

Sakralizace prostoru schwarzenberských panství v baroku

Hraběcí (od r. 1670 knížecí) rod Schwarzenbergů vlastnil rozsáhlé pozemkové državy v Čechách, středních Frankách i v rakouských zemích. Schwarzenberská panství tvořila několik souvislých pozemkových domén. Ve svém příspěvku se pokusím nahlédnout majetku rodu jako prostor, očima jeho obyvatel, kolem kterého se knížecí pozemkové majetky rozprostíraly. Zkoumání podrobím kategorii sakralizace, tj. fenomén posvěcování krajiny budováním sakrálních objektů různého měřítka. Nakolik byla sakralizace systematickou součástí osvojování prostoru? Byla sakralizace schwarzenberských panství uvědomělým procesem vedeným ucelenou koncepcí danou vrchností nebo šlo spíše o řadu nesouvislých dílčích aktů různých aktérů? Nakolik byla kategorie sakralizovaného prostoru dobově reflektována a případně, jak ji vnímali současníci? Referát tak lze vnímat i jako příspěvek k diskusi o barokní krajině.

13.50 – 14.10 **Adam Sekanina** (Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta)

Funkce barokní sochy v krajině – případ krčmařského sv. Antonína

Příspěvek se zabývá sociální funkcí barokní sochy v krajině. Jako příklad byla vybrána statue sv. Antonína Paduánského z roku 1756 od olomouckého sochaře Jana Antonína Richtera (1712-1762) stojící při bývalé kupecké cestě za obcí Krčmaň směrem na Přerov. Sochu lze do značné míry považovat za modelový příklad sociálně-memorativní funkce uměleckého díla v polovině 18. století. Zároveň se jedná o vzácný případ Richtera díla vytvořeného v kameni, když sochař tvořil téměř výhradně ve dřevě a štku. Pozoruhodný je také německy psaný nápis na soklu, který popisuje události vedoucí v důsledku ke vztýčení sochy, coby památníku.

14.10 – 14.30 **Gabriela Kodysová** (Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta)

Vznik posmrtného kultu a ikonografie Jana Sarkandera

Příspěvek bude zaměřený na vznik a rozvoj posmrtného kultu Jana Sarkandera po jeho umučení roku 1620 v Olomouci. Kromě samotného kultu bude pozornost věnována ikonografii (zobrazovací strategii) mučedníka, která bude ukázána na konkrétních příkladech. Posluchačům budou představeny nejvýznamnější dobová díla znázorňující výjevy ze Sarkanderova života a tortury.

Významným faktem v celé této záležitosti je skutečnost, že Jan Sarkander byl během celého 17. i 18. století (v podstatě až do doby svého blahověnění roku 1859) znázorňován proti veřejnému zákazu papeže Urbana VIII. „de non cultu“, i přesto je umělecká produkce (především v oblasti Olomouce) velmi plodná. Prostor, který je tématem celé konference, zde bude akceptován ve smyslu prostoru pro pochybnosti, který po celá léta ruku v ruce doprovázel osudy Jana Sarkandera (a to jak v jeho životě, tak i po jeho smrti). Tyto pochybnosti ovlivní autorčin výběr představených děl posluchačům, jež byla od začátku vytvořena s úmyslem chytře skrýt skutečnou dedikaci díla.

14.30 – 14.50 **Michaela Hřčková** (Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta)

Baldachýnový oltář a chrámový prostor konkatedrály Nanebevzetí Panny Marie v Opavě v duchu Berniniho „bel composito“.
Několik poznámek k dílu sochaře Jana Schuberta (asi 1743–1792)

Jan Schubert (asi 1743–1792) projektoval mnoho svých zakázek v duchu dobové teorie „bel composito“ Gian Lorenza Berniniho, jakési vizuální a tematické jednoty mezi architekturou, sochařstvím, malířstvím a dekorativní výzdobou. V rámci tohoto názoru spolupracoval s malířem Františkem Antonínem Sebastianim (asi 1724–1789), s jehož pomocí modernizoval např. interiér kostela sv. Bartoloměje v Glogówku v polském Slezsku či vnitřní prostory chrámu sv. Martina v Krnově. V duchu „bel composito“ realizoval v letech 1782–1784 objednávku pro řád německých rytířů, který spravoval farní chrám Nanebevzetí Panny Marie v Opavě. Schubert měl podle již schváleného rysu eichstättského stavitele Maurizia Pedettiho (1719–1799) zasadit do původně gotického presbytáře oltář baldachýnového typu a následně vytvořit sochařskou složku i další výzdobu interiéru kostela.

Příspěvek má za cíl ve stručnosti seznámit s problematikou baldachýnových oltářů v rámci evropského kontextu a zaměřit se primárně na opavský oltář, jeho architekturu a zasazení do prostoru chrámu, na formální, stylový, ikonografický a ikonologický popis sochařské výzdoby, nahlédnout také na možné inspirační zdroje na moravském území a na pozdější modifikace ve Slezsku.

14.50 – 15.05 **Diskuze | Discussion**

15.05 – 15.15 **Přestávka | Break**

Přednáška hosta | Guest Lecture

15.15 – 16.45 prof. Claudio Zambianchi (Sapienza – Università di Roma)

16.45 – 17.00 **Přestávka | Break**

17.00 – 18.40 **IV. Vizualizace a architektura | Visualisation and Architecture**

17.00 – 17.20 **Tomáš Navrátil** (Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta)

Vliv gotického románu na interiéry českých zámků

Jedním z oblíbených literárních žánrů 19. století byl tzv. anglický gotický román. Jednalo se o tajuplné, často strašidelné příběhy odehrávající se na starých sídlech plných tajemných chodeb a podivuhodných úkazů. Tato romantika, kterou poprvé světu představil Horace Walpole v románu Otránský zámek, se otiskla i v architektuře poloviny 19. století. Sám autor si vystavěl podle vlastních návrhů rozsáhlý zámek Strawberry Hill. Neogotická sídla začala vznikat po celé Evropě, kde se hlavním vzorem stal královský zámek ve Windsoru. Movití aristokraté z různých zemí pak odjížděli na studijní cesty do Anglie, aby obdivovali tato na první pohled starobylá sídla. Často si jako suvenýr odváželi do svých knihoven předlohy knihy, z nichž dodnes neznámější je čtyřsvazkové dílo Josepha Nashe The Mansions of England in the Olden Time. Tyto obrazové knihy ukazovaly zvláště bohatě zařízené interiéry z dob alžbětinských a jakobínských. Nechyběly ani různá zobrazení tajných chodeb, a tak se tyto „katalogy“ mohly stát ilustracemi pro gotické romány. Na příkladu tří neogotických zámků u nás (Hrádek u Nechanic, Žleby a Hluboká) si ukážeme, jak se jednotlivé prvky gotických románů a předlohových knih objevily v jejich interiérech.

17.20 – 17.40 Jan Galeta (Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta)*Urbanistický kontext národních domů v Moravské Ostravě*

Na konci 19. století vznikla na území Moravské Ostravy trojice národních domů. Jako první byly na počátku 90. let vystavěny český Národní dům a Deutsches Haus, oba provázané okolnostmi svého vzniku a na přelomu století si své sídlo v Moravské Ostravě vybudovala i polská menšina.

Na úvod příspěvek ve zkratce obecně shrne tematiku národních domů na konci 19. a počátku 20. století, včetně jejich architektonického vyjádření, a v hlavní části se soustředí na urbanistickou situaci tří zmíněných objektů. V rámci Moravské Ostravy té doby šlo o významné budovy veřejného a kulturního charakteru, které oplývaly vysokou návštěvností a které mimo jinou činnost suplovaly také neexistující městské divadlo a koncertní síň.

Příspěvek tedy bude sledovat jaké místo v rámci města bylo pro každou ze staveb zvoleno, jak byly domy do uliční sítě situovány a jak urbanistická situace ovlivnila architektonické formy, jak silně bylo vizuální působení výsledné podoby domů v daném místě a jak tyto stavby ovlivnily své okolí.

17.40 – 18.05 Jan Kober (Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta)*Republikánský parlament: představy o umístění a podobě budovy československého zákonodárného sboru ve 20. letech*

Příspěvek se zabývá hledáním umístění a podoby nové parlamentní budovy v prvním desetiletí po zřízení Československé republiky. Počátkem roku 1919 bylo zřejmé, že stará zemská sněmovna nebude novým potřebám kapacitně dostačovat. Zákonodárný sbor byl po nespasném hledání dočasně umístěn do budovy Rudolfiny, přičemž se v horizontu šesti až osmi let počítalo s výstavbou nové „definitivní monumentální budovy sněmovny“. Počátkem 20. let vzniklo několik pracovních studií na umístění a podobu sněmovní budovy od významných pražských architektů. Od roku 1924 začaly být studovány jiné parlamentní budovy v zahraničí a připravovány podklady pro soutěž na novou budovu – dokumenty ukazují dobové představy o struktuře provozu parlamentní budovy i o reprezentační funkci její architektury. Soutěže na sklonku 20. let (na umístění parlamentní budovy; na zastavovací plán Letenské pláně včetně parlamentní budovy), sice posléze nevedly ke stavební realizaci, představovaly však přehledku architektonického a urbanistického myšlení své doby. Příspěvek si na příkladech všimá způsobu, jímž autoři k řešení zadání přistupovali, názorů poroty, jakož i náhledů na soutěžní výsledky, představených v dobovém tisku.

18.05 – 18.25 Igor Hianik, Nikola Winková (Slovenská technická univerzita, Fakulta architektury)*Tvorba mestských priestorov pomocou urbanistickej kompozície*

Príspevok poukazuje na absenciu teoretických základov urbanistickej kompozície architektov a urbanistov pri tvorbe či dotváraní súčasných mestských priestorov. Autori vychádzajú zo záverov svojich dizertačných prác, kde skúmali vplyv verejných priestorov na transformáciu urbánnej štruktúry a posudzovali rôzne formy geometrie rastu uličnej siete z pohľadu kompozície a efektivity mesta. V jadre autori rozoberajú novú metodiku vedenia cvičení predmetu Urbanistická kompozícia I., ktorý po skúsenostiach s vedením urbanistických ateliérov považujú za nosný teoretický predmet. V závere príspevku autori predstavujú vedecko-odborný projekt - Interaktívne laboratórium urbanizmu (ILU), ktoré v reálnom čase spája techniku ruky s fyzickým (pracovným) modelom. Projekt je zatiaľ v štádiu vývoja. ILU je tak jedinečnou metodickou pomôckou pri tvorbe a komponovaní priestorov v urbanizme či architektúre. Vytvára priestor pre silnú konfrontáciu študenta a pedagóga v procese tvorby priestorov a ich emocionálneho pôsobenia na človeka. Pomocou rôznych metód tak vieme kvantifikovať nekvantifikovateľné a objektívne hodnotiť priestor, ktorý vytvárame pre potreby človeka.

18.25 – 18.40 Diskuze | Discussion**19.00 Soirée****9.00 – 10.30 Přednáška hosta | Guest Lecture**

dr. Fabio Scirea (Universita degli Studi di Milano)

*The Space of Narrative. Romanesque Wall Painting in Northern Italy (11th-12th Centuries)***10.30 – 10.45 Přestávka | Break****10.45 – 12.25 I. Umění pro život ve městě | Art for Life in the City****10.45 – 11.05 Jan Semrád** (Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta)*Funkce výtvarných děl ve veřejném prostoru na příkladu sídliště Lesná*

Výtvarné realizace tvoří nedílnou součást brněnského sídliště Lesná. Jde nejen o sochy, ale také o dekorativní zdi, které jsou zajímavé hned z několika důvodů. Po výstavbě Lesné neplnily pouze funkci okrasnou, ale navíc opticky dělily rozlehlé prostory mezi jednotlivými panelovými domy a zároveň vnašely a vnašejí do jednotlivých prostor sídliště lidské měřítko. Později tyto funkce do jisté míry nahradila zeleň. Stále jsou však součástí života tamních obyvatel, a to především dětí. Byly totiž stavěny v blízkosti dětských hřišť. Je zajímavé sledovat vztahy, které si k nim postupně udělaly celé generace zde žijících obyvatel. Výtvarné realizace přežily bez větší újmy dodnes a jsou vysokou přidanou hodnotou dnešní Lesné, díky čemuž se často mluví o Lesné jako o galerii pod širým nebem. Příspěvek je zaměřen na představení zmíněných uměleckých děl a na analýzu jejich dnešního společenského kontextu, a to za pomoci rozhovorů s pamětníky a současnými uživateli těchto veřejných prostor, ve kterém se umělecká díla nacházejí. Studie si klade za cíl nastínit obecné funkce uměleckých děl ve veřejném prostoru na konkrétních příkladech.

11.05 – 11.25 Zuzana Horvatovičová (Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta)*Prostorové práce Jannise Kounellise, Maria Merze a Pina Pascaliho v galerii L' Attico v Římě*

Krátce před vznikem hnutí Arte Povera (říjen 1967) byla otevřena výstava "Oheň Voda Země Obraz" v galerii L' Attico Fabia Sargentiniho v Římě (červen 1967). Zde Pascali vystavil instalaci 1 a 2 metr kubický zeminy, 9 metrů kubických kaluže, představující umělo podlahu s vodou a krychle se zeminou. Zatímco Kounellis prezentoval práci Ohnivá sedmikráska, kytici plivající skutečný oheň z plynové láhve. Statický a kontemplativní prostor galerie byl transformován v dynamické prostředí. V roce 1968 Sargentini otevřel novou undergroundovou galerii L' Attico v Římě a v lednu 1969 nechal vystavit 12 živých koní Kounellise: prostorová práce se stala "hercem", který se pohyboval v reálném prostoru. "Teatrální" a "chudá" díla Kounellise, Merze, Pascaliho dostala smysl právě při přímém vnímání diváka, ukázala dynamický proces transformace hmoty. Zatímco prostor galerie L'Attico byl přeměněn v komunikační a performativní prostředí. Dodnes italská umělců pokračují a používají principy "teatrality" díla, i když hnutí Arte Povera už dávno neexistuje.

11.25 – 11.45 Ivona Raimanová (Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta)*Liberec – město soch. Aneb veřejný prostor jako místo k životu*

Málokdo ví, že Liberec je městem moderní a současné sochy. V roce 1969 se zde konala Socha a město, která u nás poprvé v období modernismu představila tak širokou přehledku moderních soch ve veřejném prostoru (43 soch). Několik soch z výstavy zůstalo na místě dodnes. Liberec ale nezahálel ani v posledních letech a po sametové revoluci na významnou tradici svého města navázal. Obec dala zelenou současnému sochařství v podobě trvalých sochařských realizací ve veřejných místech města (ponejvíce v exteriéru, ale též v interiérech veřejných budov). „Novinkou“ v českém prostředí byla realizace několika soch, které v podobě uměleckého díla plní též funkci městského mobiliáře (zastávka hromadné dopravy od Davida Černého, městská lampa od Jaroslava Róny, lavička od Lukáše Rittsteina, ad.). Současně se město postavilo i za myšlenku uspořádat několik krátkodobých výstav soudobých sochařů (v duchu tradice roku 1969). Zapojování uměleckých děl do veřejného života lidí v Liberci uspěl a potvrdil smysl těchto aktivit v širším celospolečenském kontextu. Navíc podoba současné umělecké tvorby může reagovat též na různé specifické sociokulturní vztahy s daným prostředím. Je to jedna z možných cest, jak pomoci postupně fyzicky i psychicky odbourávat místa, jež jsou zasažena neúctou ke "geniu loci" či devastována necitlivými zásahy různého druhu, a jak pozitivně působit na lidskou psychiku, a rozvíjet tak kulturní myšlení celé společnosti.

11.45 – 12.05 **Michaela Banzetová** (Vysoké učení technické v Brně, Fakulta výtvarných umění)
Veřejný prostor a propagace umění

Veřejný prostor v současnosti funguje jako komunikační prostředí, kanál pro sdílení. Každý z nás je denně konfrontován s množstvím vizuálního informačního a propagačního materiálu. Je příznačné, že se ve větší míře jedná o nabídku, reklamu a součást marketingových strategií nejrůznějších subjektů.

Příspěvek představí na konkrétních případech z českého i zahraničního prostředí využívání veřejného prostoru pro prezentaci a propagaci umění. Budou ukázána umělecká díla a artefakty sloužící jako reklamní předmět, stejně jako reklamní poutače sloužící pro prezentaci umění. V rámci přednášky se zaměříme jak na reklamu cílenou, tedy vědomě vedenou a prezentovanou jako propagace určitého produktu (v tomto případě instituce, umělecká díla, aukce, výstavy apod.) i záměrně skrytou, s cílem působit na podvědomí respondenta.

Příspěvek do diskuze o veřejném prostoru, vizuální komunikaci a uměleckém obchodu nabídne způsob lepší orientace v rámci propagace umění, ale i kultivaci obrazového vnímání.

12.05 – 12.25 **Diskuze | Discussion**

12.25 – 13.30 **Oběd | Lunch**

13.30 – 15.00 **II. Krásno: sakrální nebo desakralizovaný prostor | Beauty: Sacralisation or Desacralisation of the Space**

13.30 – 13.50 **Roman Kuca** (Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta)

Pojetí krásy a chrámového prostoru v díle Apologia ad Guillelmum Abbatem sv. Bernarda z Clairvaux

Vlivný teolog a mystik 12. století Bernard z Clairvaux zanechal ve svém obsáhlém díle mimo jiné i své pojetí krásy a její role ve výzdobě a architektuře sakrálního prostoru. Historikové architektury běžně pracují s termínem cisterciácké architektury (resp. gotiky) a její myšlenkové zázemí tradičně nacházejí právě v díle Bernarda z Clairvaux (jeho apel na etický rozměr umění a z něho vyplývající strohost, důsledná funkčnost a střídmost cisterciáckých staveb). Hlubší analýze této relace však nebyla v odborné literatuře věnována větší pozornost. Záměrem příspěvku bude zmíněnou analýzu provést a zároveň na základě klíčových míst Bernardova díla, v prvé řadě spisu Ad Guillelmum Abbatem, osvětlit jeho chápání krásy a nabídnout tak možný přístup k dané problematice. Cílem pro autora bude zároveň k tomuto přístupu (po stránce metody i obsahu) i k samotné problematice „středověké estetiky“ získat náležitou zpětnou vazbu.

13.50 – 14.10 **Romana Veselá** (Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Fakulta umění a designu)

Možnosti prezentace současného umění v sakrálním prostoru – dualita univerzálnosti a identity

Příspěvek se zaměří na aktuální realizace a intervence v sakrální architektuře, na záměry a podněty jejich vzniku z pohledu nalézání identity a globalizované univerzalizace těchto prostor. Na vztah současné společnosti, sakrální architektury a role uměleckých děl v procesu uvědomování si a ztracení sebe sama. Tyto realizace zasadí do kontextu současných tendencí vizuálního umění.

V současné době zažívá výtvarná scéna takzvaný modernistický obrat, který Nicolas Bourriaud popsal v manifestu altermoderny. Mluví o zdomácnění multikulturalizace a globalizace; o rozvíjení vztahu textu, obrazu, času a prostoru; o porozumění ekonomickým a politickým aspektům kultury; o chaotickém hemžení vesmíru.

Dnes, i na české scéně, můžeme sledovat dva „proudy“. První, o kterém mluví Nicolas Bourriaud a druhý, který se v tomto chaotickém hemžení vesmíru snaží nalézt ukotvení. Daleko více se začínají akcentovat termíny, jakými jsou tradice a region – tedy identita; navracejí se klasická média. Nedá se říci, že by se tyto proudy nepropojovaly, nebo vůči sobě přímo vymezovaly. Fungují v typickém vztahu duality. Návrat k moderně neproměnil pouze umění, ale v návaznosti na něj se mění i kurátorské koncepty a výstavní prostory.

14.10 – 14.30 **Dagmar Kotlíková** (Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta)

Rozbor prostoru v obraze jako existenční představy dané epochy v polyesteticky vedené výchově

Příspěvek vychází z pojmání obrazového a zvukového prostoru jako odrazu univerzálních existenčních představ konkrétní doby. Podstata této studie pramení z toho, že do obrazového či zvukového projevu jsou promítány názory, vědomosti a hodnoty lidí rozličných epoch a jsou důvodem jeho specifické výstavby. Do takto vystavěného kontextu byla uchycena problematika vzdělávání, kde běžnou představou laiků je umění typu sémanticky prázdné kopie bezprostředně zrakem zaznamenané skutečnosti. Pak úkolem učitele by mělo být vytvořit takový způsob interpretace, kde se díla mění ve výrazovou organickou strukturu a ne pouhé zkamenělé seznamy děl. První část studie nabízí některé příklady uměleckých konkretizací různorodých časoprostorových představ. Záměrně prezentuje vazby mezi hudebními a výtvarnými výrazovými prostředky za účelem odhalení vlivu kulturního kontextu na základní stavební kameny díla. Druhá část příspěvku představuje tuto komparační metodu jako vzdělávací nástroj, který napomáhá překonávat povětšinou povrchní sledování obrazů.

14.30 – 14.45 **Diskuze | Discussion**

14.45 – 15.00 **Přestávka | Break**

15.00 – 16.40 **III. Záznamy prostoru | Records of the Space**

15.00 – 15.20 **Michal Gonděk** (Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta)

Prostor a čas: temporalizace v satirických obrazech

Odhlédneme-li od sekvenčního umění (obrazové cykly, komiksy), pak musíme konstatovat, že ve výtvarném umění je znázornění plynutí času úloha velmi obtížná, poněvadž statický charakter obrazového pole nepodporuje lineární řazení znaků. Narace v užším slova smyslu je v jednotlivých obrazech stěží myslitelná, neboť určitou míru linearity předpokládá. Přesto nalezneme spoustu děl napříč dějinami, které se o implikaci narace pokoušejí.

Problematikou temporalizace a implikace narace se zabývali teoretici umění již od dob osvětlenství: G. E. Lessing rozlišuje ve svém pojednání Laokoon (1766) prostorovost čili koexistenci prvků v malířství v porovnání s následností (consecutio) vyjadřovacích prostředků v básnictví. V tomto díle, jakož i v pozdějších dílech, navazujících na tyto myšlenky, je často zmiňován tzv. plodný okamžik (fruchtbarer Augenblick/pregnant moment): v obraze je znázorněna situace nabízející indicie, které vedou k rekonstrukci, tzn. domyšlení sekvence několika předchozích kroků. V předkládaném příspěvku, který vychází z pozic obrazové sémiotiky, se pokusíme na příkladu vybraných satirických obrazů a karikatur z 20. století identifikovat různé mody této strategie. Představíme přitom i další možné metodologické přístupy – zejména metodu eye-tracking.

15.20 – 15.40 **Jana Bébarová** (Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta)

San Francisco ve filmu noir – město, ze kterého není úniku

Film noir je neodmyslitelně spjatý s postavami zatracenců, zkrachovalých existencí a lidí, kteří se ocitli v krizové životní situaci, z níž jen těžko hledají cestu ven. Ideální zhmotnění noirové pasti, z níž není úniku, hollywoodští filmaři našli v malebném městě v severní části Kalifornie. Nad otázkou, proč bylo tolik pochmurných a temných snímků situováno právě do San Franciska, se pozastavuje spousta lidí. San Francisco je ideálním ztělesněním kontrastu mezi vysokým a nízkým, mezi půvabem a pokleslostí, tolik typickými pro filmy noir. Jeho geografická poloha byla pro filmaře rovněž klíčová – město rozkládající se na úzkém poloostrově, jenž je ze západu obkloповán Tichým oceánem a z východu zálivem San Francisco Bay – se již nemá kam dál rozpínat a vytváří tak těsnivý labyrint, ve kterém je těžké se ukrýt a zároveň i nesnadné z něj nepozorovaně uniknout. Příspěvek se zaměří právě na filmový koncept San Franciska jakožto města, ze kterého není úniku. Bude se zabývat filmy noir klasické éry 40. a 50. let a specifickými způsoby, jakými filmaři pracovali s topografií města a jeho landmarky.

15.40 – 16.00 **Lucia Fišerová** (Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta multimediálních komunikací)
Limity priestoru. Topos študentskej izby v tvorbe fotografov Slovenskej novej vlny

Príspevok pojednáva o charakteristikách priestoru vo fotografiách autorov Slovenskej novej vlny z 80. rokov. Priestupnosť intímneho, pracovného a umeleckého života týchto študentov fotografie sa najvýraznejšie prejavila v interiérových inscenáciách v súkromí študentských izieb. Do miestností plných pohodenných káblov, fotografickej techniky a rozostlaných postelí vstupuje nahá postava, ktorá doteraz obývala odlišný obrazový rámec. Ľudské telo vyňaté z primárne erotických významov sa k priestoru vzťahuje konštruktívne, miestami až fyzicky. Postavy podopierajú strop, stávajú sa nosníkmi, architektonickými článkami, súčasťou inventára – líhajú na police, zasúvajú sa medzi nábytok, zanechávajú odtlačok v rozostlanej posteli. Stoja alebo ležia ako zabudnuté, nepovšimnuté predmety v interiéri. Častý motív úniku z uzavretého priestoru môžeme interpretovať ako metaforu spoločenskej situácie: snahu vizualizovať nepriepustnosť geopolitického akvária, vykľbit' sa zo zaužívaných pravidiel výučby na FAMU, ale aj z fotografického obrazu, ktorý mal v období doznievajúceho komunizmu v Československu charakteristickú „uhladenú“ tvár.

16.00 – 16.20 **Petra Filipová** (Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta)
Prostor a text v súčasnom vizuálnom umení

Príspevok sa zaoberá vzťahom priestoru a textu v súčasnom vizuálnom umení. Autorka na základe analýzy vybraných multimediálnych diel ukazuje možnosti vzájomného pôsobení týchto dvoch elementů. Hybridní formy, typické pro neomediální tvorbu, představuje jako možnosti postupného odkrývání. Prostor lze číst jako text, ale text je také možno prezentovat prostorově. Uživatel neomediálního díla ve své dvojdomé roli čtenáře a diváka je vyzván k interpretační aktivitě, která nemusí být nutně jen mentální, ale může nabývat i podoby aktivity tělové. Neběží však pouze o prostory virtuální, autorka svou pozornost věnuje také dílům pracujícím s motivem textového odkrývání výseku objektivní reality. V tomto smyslu tak příspěvek zároveň naznačuje vzájemné zrcadlení fyzického a virtuálního světa, respektive jejich společnou, totiž textovou podstatu. Zároveň autorka zasazuje sledovaná témata do širšího umělecko-historického kontextu.

16.20 – 16.40 **Diskuze | Discussion**

16.40 – 16.55 **Přestávka | Break**

16.55 – 17.45 **IV. Dvojezměrný a trojzměrný prostor ve zlatém řezu | Two- and Three-dimensional Space in the Golden Section**

16.55 – 17.15 **Patrik Peška** (Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta)
Origami a geometrie

Tento příspěvek představí starobylou techniku skládání zvanou origami. Bude pojednávat o historii jejího zrodu, následně pak o jejím vývoji a matematickém pojetí. První část se zaměří na okolnosti vzniku origami v Japonsku a posléze také v Evropě. Druhá část bude věnována vývoji origami napříč kulturami a způsobu, jakým zasahovalo nejen do umění, ale i do běžného života. V poslední části se podíváme na matematický popis origami, fraktálovou geometrii, 3D origami a na vztah origami k „modernímu“ umění – jako je například Op Art.

17.15 – 17.35 **Jiří Kratochvíl** (Vysoké učení technické v Brně, Fakulta strojního inženýrství)
Umění v matematice, matematika v umění

Umění v matematice, matematika v umění, je příspěvek věnovaný velmi dobře známému pojmu, jak z oblasti umění, tak z oblasti matematiky, a to Zlatému řezu (číslo ϕ). Příspěvek je rozdělen do čtyř hlavních částí. První část posluchače zavede do historického poznávání zlatého poměru. Vše začíná v pátém století před naším letopočtem v době antického Řecka, kdy se tímto pojmem zabývali například Platón či Euklides. Později jej studovali kupříkladu Fibonacci, Kepler a další.

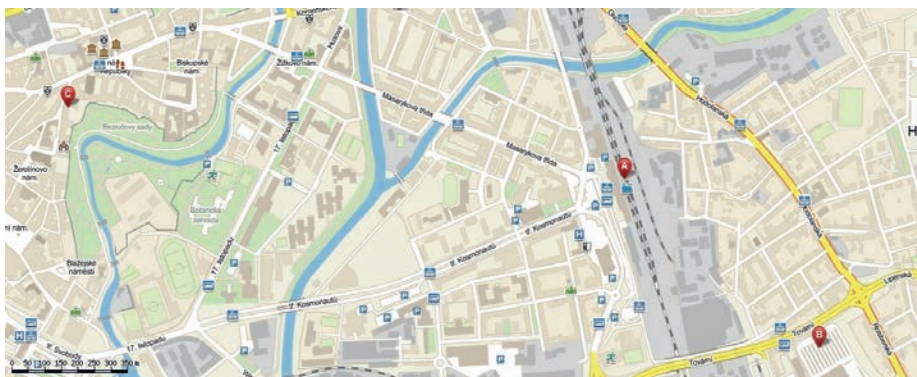
17.35 – 17.45

17.45 – 18.00

Diskuze | Discussion

Zakončení konference | Final Words

Druhá část příspěvku pojednává o matematickém pohledu na zlatý řez. Obsahuje jeho definici, možnosti výpočtu čísla ϕ , dále také vztah k Fibonacciho posloupnosti a logaritmické spirále. Ve třetí části příspěvku je graficky vyobrazen vztah zlatého řezu a logaritmické spirály k uměleckým dílům (obrazům, architektuře aj.). Poslední, čtvrtá část, je věnována spojitosti zlatého poměru, lidského těla a přírody samotné, kde je vše opět graficky znázorněno.

Vysvětlivky | Legend

- A** Hlavní vlakové nádraží | Main Train Station
- B** Hlavní autobusové nádraží | Main Bus Station
- C** Umělecké centrum Univerzity Palackého | The Art Centre of Palacký University

Tramvaj od hlavního vlakového nádraží | Tram (Main Train Station)

Číslo 2, 4, 6 do zastávky Náměstí Republiky, poté 30 m dále po kolejích a vlevo do ulice Univerzitní
 Numbers 2, 4, 6 to station Náměstí Republiky, then follow the tram rails for 30 meters and turn left to Univerzitní street

Tramvaj od autobusového nádraží | Tram (Bus Station)

Číslo 4 do zastávky Náměstí republiky, poté 30 m dále po kolejích a vlevo do ulice Univerzitní
 Number 4 to station Náměstí Republiky, then follow the tram rails for 30 meters and turn left to Univerzitní street

Adresa konání konference | Address of the Conference Venue

Umělecké centrum Univerzity Palackého, Univerzitní 3, 771 80 Olomouc

Místnosti | Rooms

Auditorium maximum, učebna 110 – levé křídlo budovy, 1. patro | left wing of the building, 1st floor
 Kaple Božího Těla, levé křídlo budovy, přízemí | left wing of the building, ground floor

Konferenční poplatek | Conference Fee

250 Kč | 9 eur
 Platba v hotovosti při registraci | Cash payment at registration

Doprovodný program | Accompanying Program

6. 5. 2015 | Soirée | od 19.00 | Jazz Tibet Club, Sokolská 551/48, 779 00 Olomouc

20.00 | Koncert Trombónového kvarteta Konzervatoře Evangelické akademie v Olomouci
 Trombone Quartet Concert

Vstup zdarma | Free entrance

Rezervace ubytování | Booked Accommodation

Koleje Generála Svobody, Šmeralova 1122/12, 771 11 Olomouc

Dopravní spojení | Traffic Connection

Nejbližší tramvajové zastávky: Envelopa (linky 1, 5, 7), Žižkovo náměstí (linky 2, 4, 6)

Nearest Tram Stations: Envelopa (lines 1, 5, 7), Žižkovo náměstí (lines 2, 4, 6)

Ubytování rezervováno na základě předchozího potvrzení organizátorů konference

The accommodation is booked upon a prior confirmation from the conference organizers

Kontakt | Contact

arthist2015@gmail.com

Organizátor | Organizer

Katedra dějin umění, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 10, 771 80 Olomouc